

У сучасних умовах духовного розвитку все більше актуалізується роль і значення формування в суспільній свідомості моральних цінностей, які суттєвим чином активізують процеси моральної регуляції суспільних відносин, культурно-морального розвитку людини, прогресу суспільства в цілому. В той же час багатогранність цінностей духовного життя, конкретної особистості, колективу значним чином розширює сферу застосування моральних принципів у всіх сферах життєдіяльності суспільства, сприяючи формуванню високих соціально-моральних якостей людей. Тому так важливо в сучасних умовах, щоб цінності моральної свідомості перетворювались у невід'ємну рису психології людини, її морального обличчя, служили критерієм оцінки та регулятором поведінки особистості, її моральної зрілості.

Важливішою умовою вирішення суперечностей у сфері формування моральної свідомості є цілеспрямоване утвердження непримиренного ставлення до всіляких різновидів її антиподів, що гальмують як процес становлення моральної культури людей, так і духовних цінностей суспільства в цілому. Важливе місце в духовному житті суспільства займає релігія, а також релігійна свідомість. В процесі аналізу ролі та місця релігійної свідомості в духовному житті суспільства важливо враховувати ту обставину, що в суспільній свідомості сьогодні відбувається утвердження нового ставлення до релігії, намітився очевидний відхід від пануючих у цій сфері стереотипів. А тому стає особливо важливим нове переосмислення ролі релігії в духовному житті суспільства, її місця в консолідації людей, гуманізації суспільних відносин. Таким чином вище перелічені аспекти розвитку духовності у суспільстві цілком пов'язані із розвитком духовного світу людини – її почуттів, духовних орієнтацій та світогляду.

Ребрун А.П.
НТУ «ХП»

**ПРОБЛЕМА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ЗОЛЬ-
НИКІВ БАСЕЙНУ Р. СІВЕРСЬКИЙ ДІНЕЦЬ
У СКІФСЬКИЙ ЧАС**

Проблема функціональної приналежності зольників вивчена ще недостатньо. Автори більшості праць розглядають лише окремі речі, пов'язані з культами, або висловлюють думки з окремих питань. Наприклад, культову трактовку зольників більшість дослідників підтверджують багаточисельними історичними та етнографічним прикладами особливого відношення різних народів до сонця, вогню. Серед архео-логів, що займалися цим питанням можна відзначити Б.А.Шрамко, М.І. Артамонов, Е.А. Балагурі, С.С. Березанська. Найбільшу кількість архео-логічних фактів для такого висновку неодноразово наводила С.С. Бере-занська.

Загалом, слід зазначити, що сіверськодонецькі пам'ятники скіфського часу, у першу чергу зольники, ніколи не привертали до себе особливої уваги археологів і не були в центрі широких дискусій, але в той самий час нові розкопки цих пам'яток вказують на перспективність їх подальшого вивчення. При цьому, проблема функціональної приналежності зольників вивчена ще недостатньо. Автори більшості праць розглядають лише окремі аспекти, пов'язані з культами. Відтак, метою даного дослідження є аналіз публікованих матеріалів польових досліджень зольників басейну р. Сіверський Дінець у скіфський час та виявлення їх функціонального призначення.

Об'єктом дослідження є функціональна приналежність зольників. Відповідно предметом дослідження стали результати польових досліджень зольників скіфського часу басейна р. Сіверський Дінець. Хронологічні рамки роботи охоплюють весь період існування «скіфської» культури у лісостеповому регіоні – VII – III ст. до н.е. Щодо регіону дослідження, тут використовували відомості про дослідженні пам'ятники сіверськодонецького регіону, які, згідно висновків, представляють собою єдину історико-культурну область.

На підставі аналізу 20 археологічних пам'ятників, можна з впевненістю стверджувати, що досліджувані зольники раннього етапу мали культове призначення, однак з часом ця традиція губиться. Зокрема зольники пізньоскіфського часу сіверськодонецького регіону частіше мали побутову функцію.

Що ж до культів, найвірогідніше це був культ родючості, який у землеробських племен безпосередньо пов'язувався з поклонінням вогню. Необхідно зазначити і той факт, що досліджено було лише певну частину пам'ятників. Відтак, при подальших дослідженнях може виявитись, що в результаті різних дій давніх людей (як культових, так і побутових), з'явився вид пам'ятників, який під час сучасних розкопок названо зольником. А тому для вирішення функціональної приналежності необхідно розглядати кожний пам'ятник окремо, а не інтерпретувати їх разом. Відповідно всі зольники можна класифікувати за функціональною приналежністю, що стає відомою з аналізу знахідок в зольнику, на культові та побутові.

Резніков В.В.
ХНУ ім. В. Н. Каразіна

СЕЛЯНСЬКИЙ ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ НА СЛОБОЖАНЩИНІ 1918-1923 рр.: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Питання селянської визвольної боротьби проти окупаційного уряду червоної Росії в 1918-1923 рр. за останні 100 років пройшло шлях від за-судження, дискредитації та замовчування в радянській історіографії до адекватної, неупередженої, позбавленої комуністичної кон'юктури оцінки в історіографії сучасної незалежної України. Проте, незважаючи на успіхи, перш за все, вітчизняних дослідників Української революції та подій, безпосередньо із нею пов'язаних, у сучасній історіографії, нажаль, не вистачає комплексності та узагальнення при вивченні боротьби аграрного населення Слобожанщини проти більшовиків в зазначений період.

Всю наявну літературу із теми селянської боротьби умовно можна поділити на три групи: радянська історична література, українська пострадянська та закордонна історіографія. Також до пострадянської потрібно зарахувати великий пласт краєзнавчих досліджень, справжній «бум» яких стався після здобуття Україною незалежності.

Хронологічно перші роботи з даної проблематики почали з'являтися ще під час самої Української революції та незабаром після остаточ-